

СТРАХ У ОПЕРИ

Ауторка: Јелена Мијовић
(по мотивима прича Дина Буцатија)

Редитељ:
Иван Вуковић

АТЕЉЕ

а

212

ЈЕЛЕНА МИЈОВИЋ
(по мотивима прича Дина Буцатија)

СТРАХ У ОПЕРИ

Режија:
ИВАН ВУКОВИЋ

Јелена Мијовић
(по мотивима прича Дина Буцатија)

СТРАХ У ОПЕРИ

Редитељ: Иван Вуковић

Драматуршкиња: Исидора Милосављевић
Лектор: Ђорђе Марковић
Сценографкиња: Андреја Рондовић
Костимографкиња: Велимирка Дамјановић
Композиторка: Ирена Поповић
Организатор: Бошко Радоњић

Асистенткиња редитеља: Анђела Крунић
Асистенткиња сценографкиње:
Јелена Иванчевић
Асистенткиња костимографкиње:
Невена Сараковић
Асистенткиња организатора:
Мина Милица Љубисављевић

Играју:

Ћилда - **СВЕТЛАНА БОЈКОВИЋ**
Антонела - **МИЛИЦА ТРИФУНОВИЋ**
Свети Марколино - **ТИХОМИР СТАНИЋ**
Свети Ганчило - **ЛУКА ГРБИЋ**
Градоначелниковица - **ЈЕЛЕНА ЂОКИЋ**
Дона Клара - **ДРАГАНА ЂУКИЋ**
Маестро - **НЕНАД ЂИРИЋ**
Клиси - **ВЛАДИСЛАВ МИХАИЛОВИЋ**
Игнација - **СУЗАНА ЛУКИЋ**
Дона Ирена - **ИРЕНА ПОПОВИЋ**
Глас - **БОЈАН ЖИРОВИЋ**

Инспцијенткиња: Јована Поповић
Суфлерка: Анка Милић

Дизајнер светла: Марко Ђокић
Дизајнер звука: Драган Стевановић Багзи
Шминка: Дубравка Бушатлија

Фотограф: Бошко Ђорђевић

Позориште Атеље 212
Сцена Мира Траиловић
Премијера: 01. 03. 2024.

Живимо у класном друштву које се из дана у дан све више раслојава. Док мањина граби економску и политичку моћ, већина живи у сиромаштву и неправди погурена под њиховим теретом. Неправедним теретом као што је и неправда неправедна. Али, кога је брига за неправду? Теорије о праведном друштву чаме заборављене у светлим тренуцима историје.

У паралелној стварности живе људи на врху класне номенклатуре који за људску врсту признају само сопствену класу, окупљену на коктелу, забављену сопственом величином, поносну на свој успех, заокупљену сопственом амбицијом и позиционирањем у друштву изабраних.

Покушали смо, макар на тренутак, да унесемо мало страха на коктел. Да званице, несвесне постојања других људи суочимо са страхом за сопствену кожу и кожу њихових најближих. Да пробамо да зауставимо класни презир који је опасно почео да се прелива на све оне који се не уклапају у њихов идеал успеха и среће. Нисмо успели. Уместо преиспитивања добили смо рат свију против свих. А после тог „рата“ све је било као и пре, баш као да ништа није било. Са великим занимањем посматрали су падање девојака са облакодера и уживали у њиховом пропадању. Ништа им није могло покварити расположење. Уверени да ће живети вечно, без свести о сопственој смртности туђа их се није дотицала.

Теорија о људској природи и даље се креће између Хобса и Русоа. Џон Ролс је у својој

Теорији правде пре 50 година увео појам „вео незнања“ под којим појединци, не знајући за свој класни положај, богатство, род, расну, националну припадност, здравствено стање, интелигенцију, па и сопствене концепције добра, бирају принципе на основу којих би требало да деле права и дужности унутар заједнице којој припадају и да одреде поделу друштвених добробити. Начела правде била би изабрана иза вела незнања. Али, то је само мисаони експеримент коме су Ролсови критичари пронашли бројне мане.

Морал је од Канта до нас релативизиран толико пута да је боље и не спомињати га. Солидарност и саосећање чине ми се најзначајнијим појмовима данашњице. Јединим преосталим са списка вредности или јединим који још увек опстају у пракси. Верујем у свет у коме се комшије окупе да сачувају парк између зграда, у коме људи стану у одбрану реке, подрже раднике изабљиване у фабрици, верујем у Солидарну кухињу и Здружену акцију Кров над главом.

Маја 2023, цитат са почетка Хемингвејеве књиге „За ким звона звоне“, појавио се из сећања. Сваки дан опомињући да је откинуто од нас.

„Ниједан човек није Острво, сам по себи целина;
сваки је човек део Континента, део Земље;
ако Грудву земље однесе Море, Европе је мање,
као да је однело неки Рт, као да је однело Посед
твојих пријатеља или твој; смрт ма ког човека
смањује мене, јер ја сам обухваћен Човечанством.
И стога никад не питај за ким звоно звони; оно звони
за тобом.»

Џон Дон
(„Молитве у тешким часовима“)

Стицајем околности, а некако у правом тренутку, доспела ми је у руке једна књига која нуди историју која улива наду. Вреди је прочитати.

Јелена Мијовић

РЕЧ ДРАМАТУРШКИЊЕ:

Драму *Страх у опери* Јелена Мијовић је написала по мотивима прича *Свеци*, *Јаје*, *Страх у Скали* и *Девојка која пропада* Дина Буцатија, а у свој комад је пренела специфичну атмосферу надреалне зачудности, фантастике и апсурда тако својствену делима овог писца. Ауторка је, притом, истим заплетом спојила радњу и ликове неколико прича те на тај начин не само што је драмски заострила ситуације о којима пише Буцати него је и нагласила сатиричност која, с једне стране, постоји у приповеткама, док с друге најдиректније кореспондира са приликама и временом у којима данас живимо. Отуда драмске ликове препознајемо као наше савременике, као особе чије нас се судбине и данас тичу.

Током рада на представи фокусирали смо се на борбу малог човека против корумпираног система, занимале су нас и последице система у коме не функционише правда а које непогрешиво увек погађају децу. На једној страни су деца која гледају своје родитеље понижене и обесправљене, док су на другој деца чији су родитељи погазили све моралне норме да би управо свом потомству обезбедили светлу будућност. Питање је, међутим, с каквом надом у успех се јунаци комада упуштају у решавање својих невоља када живе у свету који је цивилизацијски и религијски утемељен на уверењу да су чудо и спасење могући, али их свакодневица увек изнова демантује.

Питање које произилази из драме, а које смо и ми представом покушали да поставимо гласи: *да ли претрпљена неправда може да ослободи застрашујућу снагу, како тврде јунаци драме.*

Исидора Милосављевић

ЈЕЛЕНА МИЈОВИЋ

Дипломирала драматургију на Факултету драмских уметности у Београду.
Радила на телевизији, писала сценарија за многобројне емисије из културе, дечје ТВ серијале...
Од 1996. до 2004. предавала драматургију на Катедри за драматургију и била консултант за ТВ сценарио на Катедри за ТВ режију Академије уметности.

Ауторка је позоришних комада и драматизација *10,9,8...*, *Судбина и коментари* (по роману Радослава Петковића), *Секс за почетнике* (по књизи Јасминке Петровић), *Планета специјалитета*, *Прича из вилинске шуме*, *Бли*, *Где је Запад? (Wo ist der Westen?)*, *Метаморфозе* (по Овидију, са Александром Поповским), *Пиноккио*, *12 гневних жена*, *Ружа, увела*, *Хроника паланачког гробља* (по Кроници паланачког гробља Исидоре Секулић), играних у Народном позоришту Суботица, Малом позоришту „Душко Радовић“, Позоришту „Бошко Буха“, Позориштанцу Пуж, Атељеу 212, Фолкстеатру у Бечу (у оквиру Фестивала *Go West?*), Југословенском драмском позоришту, Градском позоришту Подгорица, Народном позоришту Ниш, Позоришту „Бора Станковић“ Врање, Крушевачком позоришту...

Као драматуршкиња радила на преко педесет представа у Битеф театру, Југословенском драмском позоришту, Атељеу 212 (Београд), МНТ-у (Скопље), СНГ Драма (Љубљана), Градском позоришту Истанбул (Истанбул), СНГ-у (Марибор), НП Ужице, НП Ниш, НП „Тоша Јовановић“, Зрењанин, Народном позоришту Сарајево...

Сарађивала на сценарију за филм *Балкан није мртав*, сценаристкиња серије *Нобеловац*.

Добитница је награде „Јоаким Вујић“ за драмски текст *Ружа, увела*, награде Ардалион за драматургију представе *Месец (дана) на селу*.

Драматуршкиња Позоришта Атељеа 212 од 1999. године.

ДИНО БУЦАТИ

Дино Буцати (Белуно, 1906 – Милано, 1972) због породичне традиције завршио је правне науке, али није никад радио као правник. Поред тога што је био прозни писац и новинар, био је и песник, драматург, аутор либрета за опере и изузетан сликар. Од 1928. године радио је као новинар у листу Коријере дела сера, који није напустио до краја свог живота. Био је специјални извештач и ратни дописник за време Другог светског рата. Дино Буцати није престао да се потписује као новинар ни после добијања угледних књижевних награда. Ипак, његове репортаже, чланке, путописе, дописе доживљавамо као литерарне творевине, а не новинарске. Буцатијева књижевничка активност почела је 1933. године објављивањем романа Барнабо с планина. Књига је пробудила прилично интересовање и радозналост критике као дело младог почетника. Међутим, две године касније његов други роман готово да није ни примећен. Успех је дошао објављивањем треће књиге, Татарска пустиња (1940), која је у року од неколико година преведена на више језика и изазвала многа одобравања. Данас се овај роман сматра класиком италијанске књижевности. Његове приповетке допринеле су учвршћивању славе Дина Буцатија код шире публике. За збирку Шездесет приповедака Буцати је 1958. године добио најугледнију италијанску књижевну награду Стрега. Збирку Продавница тајни писац је сам приредио две године пре смрти, „у нади да ћу упознати људе с најбољим што сам написао“, како је рекао.

На једној страници дневника, датираној „Јуна 1945“, Дино Буцати бележи неке своје утиске везане за крај рата: „Градови су ноћу осветљени, прозори отворени, душе су се већ вратиле некадашњим стварима које су се чиниле заувек изгубљеним, сунце, рекао бих, на срећним плажама, слављеничка граја с лођа у висини, одласци у митска краљевства, пустоловине далеких ноћи, наде, снови (месец више не плаши). Ипак, пре или касније, данас или сутра, сутра или преко сутра, Божје милосрђе, али шта смо урадили да бисмо добили све ово? Тишина сада влада понад ноћи, љубави, нежне гитаре, уздаси, песме звиждуци локомотива, тајанствене сирене осветљених пароброда који испловљавају, пуни фаталности. Није ли ово само игра, варка? Можда је промењена наша казна, која је била тако правична?“ (У том одређеном тренутку, Мондо-ради, Милано, 2006, стр.21-22)

Комад Страх у опери настао је по мотивима прича Дина Буцатија: Свеци, Јаје, Девојка која пропада објављених у збирци приповедака Продавница тајни (превод Цвијета Јакшић, Сфирис 1996- избор, Лагуна 2019- интегрално издање) и Страх у Скали.

На српски језик преведене су и његове књиге Једна љубав (Нолит 1987), Тајна старе шуме (Соларис, 1997), Татарска пустиња (Лагуна, 2019), Биро д Италија (Лагуна, 2021).

ЧОВЕЧАНСТВО/ Историја која улива

Нови реализам

(...)

Континуитет негативног виђења човечанства у западној мисли заиста је упечатљив. „Јер ово се може рећи о људима уопште: они су незахвални, превртљиви, лицемерни“, сажима оснивач политичке науке Николо Макијавели. „Сви људи били би тирани да могу“, слаже се Џон Адамс, оснивач америчке демократије. „Ми смо сви потомци бескрајно много генерација убица“, даје дијагнозу Сигмунд Фројд, оснивач модерне психологије.

У деветнаестом веку на сцену нагло ступа Чарлс Дарвин са својом теоријом еволуције, а и њу брзо подвргавају третману концепције о цивилизацији као танкој фасади. Познати научник Томас Хенри Хаксли (познат и као „Дарвинов булдог“) проповедао је да је живот велика борба „човека против човека и једног народа против другог“.^[1] Филозоф Херберт Спенсер продао је стотине хиљада примерака своје књиге утемељене на тврдњи да треба да распламсамо ватру те битке јер „цео труд природе јесте да се реши (сиромашних)- да свет очисти од њих и направи простор за боље људе“.^[2]

Најчудније од свега јесте што су сви ти мислиоци готово једногласно били проглашени за „реалисте“, док су исмевани они који су веровали у људску доброту.^[3] Ема Голдман, феминисткиња коју је њена борба за слободу и једнакост коштала доживотног клеветања и трпљења презира друштва, написала је: „Сирота људска природо, какви су стравични злочини почињени у твоје име! (...) Што је неко већи интелектуални шарлатан, то је убеђенији у поквареност и слабост човекове природе.“^[4]

Пре него што вас известим о својој потрази за новим погледом на човечанство, желим да вас упозорим на три ствари.

Прво, стати у одбрану човекове добротe значи борити се против Хидре-немани са седам глава којој би наместо сваке коју би јој Херкул одсекао израсле две нове. Цинизам умногоме наликује на ту неман (и живи, функционише на њен начин). На сваки аргумент у прилог мизантропији

који пољуљате, појавиће се два нова. Теорија о цивилизацији као пукој фасади која прикрива нашу стварну, себичну природу јесте зомби који се стално изнова враћа да нас прогони.

Друго, стати у одбрану човекове доброте значи борити се против људи који имају власт и моћ. Оптимистично, позитивно виђење људске природе представља апсолутну претњу за моћнике. Оно је субверзивно. Бунтовничко, непослушно. Подразумева то да ми нисмо себичне звери којима треба владати, које треба обуздавати и контролисати. Подразумева то да нам треба другачија врста вођства.

(...)

Треће, стати у одбрану људске доброте значи издржати и поднети исмевање. Називаће вас наивним. Глупим. Биће немилосрдно изложена свака слабост у вашем расуђивању. У суштини, лакше је бити циничан. Песимистичан професор који проповеда учење да је човек суштински лишен доброте може да предвиди шта год хоће јер ако се његова предвиђања не остваре одмах сада, само причекајте: пропаст је увек близу, само што се не догоди. Или је пак његов глас разума спречио најгоре. Проповедници пропасти звуче (ах!) тако дубокоумно, шта год да изговоре.

Разлози за наду, наспрот томе, увек су произвољни. Ништа се лоше није догодило- за сада. Нисте преварени- још. Идеалиста може цео живот да буде у праву а да ипак буде отписан као наиван. Намера ове књиге јесте да то промени. Јер, оно што нам се данас чини неразумним, нереалним и немогућим, сутра може да се покаже као разборит став.

Дошао је тренутак за ново виђење људске природе. Дошло је време за нови реализам.

Човечанство: историја која улива наду
/ Рутгер Брегман; превод Јелена Косовац; Лагуна, 2021.

^[1] Thomas Henry Huxley, *The Struggle for Existence in Human Society* (Први пут објављено 1888).

^[2] Herbert Spencer, *Social Statistics*, Chapter XVIII, paragraph 4 (1851).

^[3] „Одбијам да верујем да је у човековој природи да стално све ниже пада“, рекао је Махатма Ганди, вођа покрета за независност Индије, којег је Черчил описао као „полуголог факира“. „Човекова доброта је пламен који се може прикрити, али никада угасити“, рекао је Нелсон Мандела, који је у затвору провео двадесет седам година, а тамо га је сместио злочиначки режим.

^[4] Emma Goldman, *Anarchism and Other Essays* (Stillwell, 2008) стр.29. Први пут објављено 1910.

ИВАН ВУКОВИЋ

Рођен 20.01.1983. године у Београду. Дипломирао позоришну режију, ФДУ, Београд, на класи професора Николе Јевтића и професорке Алисе Стојановић.

Запослен као ванредни професор на Факултету уметности у Нишу на Катедри за соло певање, на предметима Глума и Оперски студио.

Представе:

- 2008. Позориште Дадов Београд, Тина Феј „Лоше девојке“
- 2008. Народно позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин, Малгожата Мрочковска „Јустина, сестра моја“
- 2010. Народно позориште „Бора Станковић“ Врање, Џон Озборн „Осврни се у гневу“
- 2010. Југословенско драмско позориште Београд, Тери Џонсон „Хистерија“
- 2011. Народно позориште у Нишу, Радослав Павловић „Девојке“
- 2011. Дом омладине Београд у копродукцији са Харвардским универзитетом, Стивен Гринблат: „Шекспир- изгубљено/нађено“
- 2012. Сцена Стаменковић Београд, Кристофер Дјуранг „Луди од терапије“
- 2013. Народно позориште у Нишу, Иво Брешан „Велики маневри у тијесним улицама“
- 2014. Народно позориште у Нишу, Радослав Павловић „Мала“
- 2014. Народно позориште у Нишу, Јелена Мијовић „12 гневних жена“
- 2015. Народно позориште у Ужицу, Иван Велисављевић „Сврати, рече човек“
- 2016. Народно позориште, Едмон Ростан „Сирано“
- 2017. Народно позориште у Ужицу, Вилијем Шекспир „Краљ Лир“
- 2018. Шабачко позориште, Ежен Јонеско „Какав куплерај“
- 2019. Крушевачко позориште, Исидора Секулић/Ј. Мијовић „Хроника паланачког гробља“
- 2021. Крушевачко позориште, Бора Ћосић/Ј. Мијовић „Улога моје породице у светској револуцији“
- 2021. Атеље 212, Сташа Бајац „Ова ће бити иста“
- 2022. Позориште Мадленианум, Данкан Мекмилан „Плућа“
- 2023. Белеф фестивал, Џозеф Раџив „Дечије повреде“

Оперске представе

- 2013. Народно позориште у Нишу, Јохан Штраус Млађи „Слепи миш“
- 2015 Народно позориште у Нишу, Ђоакино Росини „Севиљски берберин“
- 2022. Народно позориште у Нишу, Жорж Бизе „Кармен“
- 2023. Народно позориште у Нишу, Волфганг Амадеус Моцарт „Чаробна фрула“

ПРОДУКЦИЈА И ТЕХНИЧКА РЕАЛИЗАЦИЈА

Организатор опреме/извођења представа: ВОЈИН БУТКОВИЋ
Помоћник директора позоришта /
Сектор технике и информационах технологија: ГОРАН МИРКОВИЋ
Графички уредник: МАРИЈА ЈЕВТИЋ

СЦЕНСКА ОПРЕМА

Кројачки радови: ЉИЉАНА МИЈАИЛОВИЋ, КОСАНА ВУЧКОВИЋ
Столарски радови: МИЛАН ЦВЕТКОВИЋ
Браварски радови: АНДРЕЈА ПЕТРОВИЋ
Асистент дизајнера-оператер: АЛЕКСАНДАР ТЕРЗИЋ
Магационер/економ: ПЕТАР ВЕЉКОВИЋ

СЦЕНСКА ТЕХНИКА

Шеф позорнице: ВУЧЕ ВУЧЕТИЋ
Помоћник шефа позорнице: МИЛОШ ЋИРИЋ
Цуг мајстор: АЛЕКСАНДАР ЂУРЋИЋ, ЗОРАН СИМИЋ, ТОМИСЛАВ РАДОСАВЉЕВИЋ
Декоратери: ДРАГАН ЋИРОВИЋ, МИЛОВАН МИЛОВАНОВИЋ, МИША МУРАТОВСКИ,
ЛУКА ВАСИЉЕВИЋ, МИЛОШ ЂОРЂЕВИЋ, НОВИЦА ЈОВАНОВИЋ, ВЕСЕЛИН ПЕТРОВИЋ,
ЛУКА ТОМИЋ, ЛАЗАР ПОПОВИЋ
Шеф транспорта: ПЕТАР БОЖАНИЋ
Транспорт: ЗОРАН ЈАНКОВИЋ, МИЛОШ ПОДИЋ, СТЕФАН МАНДИЋ
Главни реквизитер: САША ПИВАЉЕВИЋ
Реквизитери: МИЛАН РАДОВИЋ, ДЕЈАН СТОЈИЉКОВИЋ, ДРАГАНА РИСТИЋ
Главни шминкер: ДУБРАВКА БУШАТЛИЈА
Шминкер: ЈОВАНА СИМИЋ, НЕВЕНА ПЕТРОВИЋ, АНАСТАСИЈА ОТОВИЋ
Шеф гардеробе: ГРОЗДАНА СТАНОЈЕВИЋ
Гардеробери: БРАНКО ПЕТРОВИЋ, СЛОБОДАНКА ПЕТРОВИЋ, БОЈАНА ДОБРИЋ
Расвета: ДРАГАН МАСЛАРЕВИЋ, МАРКО ЂОКИЋ, ДУШКО КОВАЧЕВИЋ, МАРКО ПАВЛОВИЋ,
ИГОР МИЛЕНКОВИЋ

Шеф звука: ДРАГАН СТЕВАНОВИЋ – БАГЗИ
Звук: МИРОСЛАВ ПЕТРУЉЕВИЋ, ЛИДИЈА МИРОВИЋ
Видео: СТЕФАН РАЈНИНГЕР, ИГОР НИКОЛИЋ, МАРКО РАДОЊИЋ
Дизајн плаката : ТТ9

Помоћник директора позоришта /
Сектор продукције и маркетинга: ЈЕЛЕНА ФАТИЋ
Руководилац послова за односе са јавношћу и маркетинг: АНЂА БРСТИНА
Службеник за односе са јавношћу и маркетинг: БИЉАНА ШЕГО

Драматуршкиња: ЈЕЛЕНА МИЈОВИЋ
Драматург: ДИМИТРИЈЕ КОКАНОВ

Помоћник директора позоришта /
Сектор правних и финансијско рачуноводских послова : БИЉАНА ВУЛОВИЋ

Директор позоришта: НОВИЦА АНТИЋ

ATEJE

Позорште Атеје 212
Састорпска 21
www.ateje212.rs

VODA VRNJCI

AXIOM

